Azərbaycan

Ölkə hesabatı 2025

Funded by:

Federal Office for Migration and Refugees

RETURN

IOM UN MIGRATION

Nəşriyyatçı

Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının Almaniya Nümayəndəliyi (BMqT Almaniya)

Charlottenstraße 68
10117 Berlin
Germany
T. +49 911 43 000
F. +49 911 43 00 260

iom-germany@iom.int
https://germany.iom.int/

TBu layihə Almaniya Federativ Miqrasiya və Qaçqınlar İdarəsi (BAMF) tərəfindən maliyyələşdirilir.(BAMF).

Federal Office for Migration and Refugees

RETURN

Bu Ölkə Hesabatında qeyd olunan məlumatlar məqsədyönlü və diqqətlə tərtib edilmişdir. BMqT Almaniya burada olan hər hansı bir səhv və ya nöqsanlara görə məsuliyyət daşımır. Həmçinin, BMqT Almaniya bu Hesabatda təqdim olunan məlumatlara əsasən çıxarılan nəticə və ya qəbul edilən qərarlara görə məsuliyyət daşımır.

Könüllü qayıdış və reinteqrasiya ilə bağlı əlavə məlumat üçün http://www.ReturningfromGermany.de portalına daxil olun və ya BMqT-nin Bakı ofisi ilə əlaqə saxlayın. IOM, Sentyabr 2025

Ölkədəki dinamik dəyişikliklər səbəbindən bəzi məlumatlar aktuallığını itirmiş ola bilər.

Mündəricat

1. Səhiyyə
2. Əmək Bazarı Və Məşğulluq
3. Mənzil Təminatı
4. Sosial Rifah
5. Təhsil Sistemi
6. Uşaqlar
7. Əlaqə Və Faydalı Keçidlər
8. Könüllü Qayıdış Üçün Təlimat
9. Virtual məsləhətləşmə

Səhiyyə xidməti haqqında ümumi məlumat

Azərbaycanda səhiyyə xidmətləri dövlət və özəl tibb müəssisələri tərəfindən təmin edilir və Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən nəzarət edilir. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 27 dekabr tarixli 2 592 nömrəli Sərəncamına əsasən yaradılmışdır və icbari tibbi sığortanın tətbiqini təmin edən, xidmətlər zərfi çərçivəsində tibbi xidmətlərin maliyyələşdirilməsi üçün vəsaitləri özündə cəmləşdirən, səhiyyə xidmətlərinin alıcısı olan və bununla bağlı zəruri xərclərin ödənilməsini təmin edən qurumdur.

İcbari Tibbi Sığorta

2022-ci ildə ölkədə iicbari tibbi sığortanın ölkə üzrə mərhələli tətbiqinə başlanılıb.1 aprel 2021-ci il tarixindən etibarən icbari tibbi sığorta sistemi bütün ölkə ərazisini əhatə edir. Xidmətlər Zərfi icbari tibbi sığortanın maliyyə mənbələri hesabına sığortaolunanlara müvafiq növdə, həcmdə və şərtlərlə göstərilən tibbi xidmətlərin toplusudur. İcbari tibbi sığorta çərçivəsində vətəndaşlar aşağıdakı xidmətləri əldə edə bilərlər:

- Təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım
- İlkin tibbi-sanitariya yardımı
- Ambulator xidmət
- Stasionar xidmət
- Funksional-diaqnostik və laborator müayinələr
- Fizioterapevtik xidmətlər
- Cərrahi əməliyyatlar (o cümlədən həyati vacib, dəyəri yüksək əməliyyatlar)

Xidmətlər Zərfinə daxil olan tibbi xidmətlərin tam siyahısı və tarifləri ilə buradan tanış ola bilərsiniz https://its.gov.az/page/xidmetler-zerfi-3

Xidmətlər Zərfinə dövlət proqramları çərçivəsində müalicə və müayinəsi nəzərdə tutulan tibbi xidmətlər, kosmetik prosedurlar və plastik cərrahiyyə, stomatoloji xidmətlər, orqan transplantasiyası, süni mayalanma və s. kimi tibbi xidmətlər daxil deyil. Xidmətlər Zərfinə daxil olmayan tibbi xidmətlərdən istifadə edən şəxs öz maliyyə vəsaiti hesabına ödəniş etməlidir.

Tibbi müəssisələrin və həkimlərin mövcudluğu

Azərbaycanda ictimai xəstəxanalar dövlətə məxsusdur və Azərbaycanda yaşayan şəxslər üçün pulsuz xidmət göstərir. Dövlət müəssisələrinə ambulator xidmət göstərən poliklinikalar, xəstəxanalar, dispanserlər və həm ambulator, həm də stasionar xidmətlər göstərən ixtisaslaşmış xəstəxanalar daxildir. Özəl səhiyyə sektoru son illərdə genişlənərək yüksək səviyyəli xidmət, müasir avadanlıq və yüksək ixtisaslı kadrlar təklif edir.

Tibbi müəssisələrə qəbul

İcbari tibbi sığortadan istifadə etmək üçün tibb müəssisəsinə müraciət edərkən şəxsiyyət vəsiqəsini təqdim etmək lazımdır. Təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım istisna olmaqla, sığortaolunan səhhətində yarandığı narahatlıqla bağlı ilk növbədə ailə həkiminə müraciət etməlidir. Ailə həkimi uşaqların və böyüklərin xəstəliklərinin profilaktikası, diaqnozu və müalicəsi ilə məşğul olan həkimdir. Ailə həkimləri müalicə edə, tibbi göstəriş əsasında pasiyenti laborator və instrumental müayinələrə, ehtiyac

olduqda isə həkim-mütəxəssisə istiqamətləndirə bilər.

Dərmanların mövcudluğu və qiymətləri

Dövlət qeydiyyatına alınan dərmanların qiymətləri Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən əvvəlcədən müəyyən edilir. Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən öncədən təyin olunmuş bəzi dərmanlar səhiyyə müəssisələri tərəfindən yalnız dövlət xəstəxanalarında/klinikalarda pulsuz təmin edilməlidir. Ödənişsiz dərman reseptləri əsasında verilən dərmanların siyahısı: http://sehiyye.gov.az/imtiyazli-derman-preparatlar.html

COVID-19 haqqında ümumi məlumat:

Vətəndaşlar Koronovirusla bağlı məlumatları İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin 1542 nömrəli Çağrı mərkəzinə zəng etməklə əldə edə bilərlər. Koronovirusla bağlı xətt 7/24 saat fəaliyyət göstərir. Respirator xəstəlik əlamətləri (qızdırma, halsızlıq, öskürək, ürəkbulanma, nəfəs darlığı) hiss etdikləri halda vətəndaşlar dərhal 103 (Bakı daxili) və ya 113 (Bakıdan kənar) Təcili tibbi yardım nömrələrinə zəng edə bilərlər. Habelə, əhalinin məlumatlandırılması və əsassız dezinformasiyaların qarşısının alınması məqsədilə qərargahın +994 12 492 41 61, +994 12 492 75 54, +994 12 505 03 30, +994 12 505 13 33 nömrəli qaynar xətləri fəaliyyət göstərir. Vətəndaşlar və tibb işçiləri üçün təlimatların və COVID-19 ilə əlaqəli ən yenilənmiş məlumatların təqdim edilməsi məqsədilə xüsusi veb sayt (https://koronavirusinfo.az/az) yaradılmışdır.

Beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq Koronavirus infeksiyalarının laborator diaqnostikası üçün ölkədə xüsusi dövlət tibb müəssisələri müəyyənləşdirilib. Xüsusi ayrılmış tibb müəssisələrindəki laboratoriyalar ÜST-ün müəyyən etdiyi bütün biotəhlükəsizlik və digər keyfiyyət standartlarına tam uyğun qurulub, analizlər yüksək ixtisaslı kadrlar tərəfindən icra olunur, test nəticələrinin düzgünlüyünə xüsusi proqramlarla nəzarət edilir. Koronavirus xəstəliyinin Azərbaycan ərazisində yarada biləcəyi təhlükənin qarşısının alınması, profilaktik və təxirəsalınmaz tədbirlərin operativ həyata keçirilməsi məqsədilə Nazirlər Kabinetinin yanında aidiyyəti dövlət orqanlarının və qurumlarının rəhbər şəxslərindən ibarət qərargah yaradılmışdır. (Mənbə: https://its.gov.az/; https://covid19.isim.az/)

Vaksinasiya

Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 16 yanvar tarixli Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikasında COVID-19 xəstəliyi əleyhinə 2021-2022-ci illər üçün Vaksinasiya Strategiyası"na uyğun olaraq 18 yanvar 2021-ci il tarixindən etibarən peyvəndlənmə prosesinə başlanılıb. Vaksinasiya prosesində yaşı 18 və daha yuxarı şəxslər iştirak edir.

Vasksinasiyada "Sinovac", "Sputnik V" və "Pfizer" vaksinlərindən istifadə olunur. COVID-19 xəstəliyi əleyhinə hər iki doza üzrə vaksinasiya olunanlara peyvənd sertifikatı verilir.

Prosesin nizamlı təşkil olunması məqsədilə peyvənd olunmaq istəyən şəxslər "COVID-19 vaksin randevu" elektron xidmətindən istifadə etməklə Koronavirus xəstəliyi əleyhinə vaksinasiya üçün onlayn qaydada növbə götürməlidirlər.

Beləliklə, vətəndaş seçdiyi peyvənd məntəqəsi, tarix, saat və məkana əsasən tibb müəssisəsinə yaxınlaşmalı və peyvəndin birinci dozasını vurdurmalıdır. Peyvəndin birinci dozası vurulduqdan 28 gün sonra ikinci dozanın vurulması üçün təkrar qeydiyyatdan keçməyə ehtiyac yoxdur. İlkin müraciət zamanı artıq ikinci doza üçün də eyni saat aralığına və məkana avtomatik elektron növbə verilir. Mənbə: https://its.gov.az/, https://koronavirusinfo.az/az

Photo: IOM Azerbaijan

1 Səhiyyə

Qayıdan şəxslər üçün

Uyğunluq meyarı və tələblər: Azərbaycan Respublikasının 26 iyun 1997-ci il tarixli, 360-IQ saylı Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında Qanuna əsasən, dövlət mülkiyyətində olan xəstəxana və müalicə şöbələrində tibbi xidmətlər ödənişsiz göstərilməlidir. Vətəndaşın etibarlı şəxsiyyət vəsiqəsi varsa, dövlətə məxsus səhiyyə müəssisələrində müalicə almaq üçün heç bir məhdudiyyət yoxdur.Əmək müqaviləsi ilə işləyən şəxslər, mülki-hüquqi müqavilələr üzrə işlər (xidmətlər) həyata keçirən fiziki şəxslər və vergi ödəyicisi kimi qeydiyyata alınan fiziki şəxslər istisna olmaqla hər kəs icbari tibbi sığorta haqlarının ödənilməsindən azaddır. Onların sığorta haqları dövlət büdcəsindən ödəniləcəkdir. İcbari tibbi sığorta müddətli həqiqi hərbi xidmət keçən hərbi qulluqçulara, həbs edilmiş şəxslərə, müəyyən müddətə və ömürlük azadlıqdan məhrumetmə növündə cəza çəkən şəxslərə (məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisələri istisna olmaqla), Miqrasiya Məcəlləsinə əsasən respublikada müvəqqəti olan, müvəqqəti və ya daimi yaşayan əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə (Azərbaycan Respublikasında qaçqın statusu almış və BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığının (BMT QAK) Azərbaycandakı nümayəndəliyi tərəfindən himayəyə götürülmüş əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər istisna olmaqla) şamil edilmir.

Qeydiyyat proseduru:

İcbari tibbi sığorta üzrə qeydiyyat proseduru aşağıdakı kimidir:

- Sığortaolunan yaşadığı ərazi üzrə ən yaxın olan ilkin səhiyyə xidmətini göstərən dövlət tibb müəssisəsinə (poliklinika/Ailə Sağlamlıq Mərkəzi/kənd həkim məntəqəsi) müraciət etməlidir
- Ərizə dolduraraq ailə həkimini seçməlidir
- Qeydiyyatçı ərizə ilə yanaşı, şəxsiyyət vəsiqəsini və yaşadığı ünvan üzrə qeydiyyata dair sənədi də təqdim etməlidir
- Sığortaolunan ailə həkimini seçmədiyi halda "Sığortaolunanların ilkin səhiyyə xidməti üzrə dövlət tibb müəssisəsinə təhkimolunma Qaydası" əsasında ailə həkiminə təhkim olunacaq.

Tələb olunan sənədlər: Etibarlı şəxsiyyət vəsiqəsi.

Əmək bazarı haqqında ümumi məlumat

Azərbaycan Respublikasında son illərdə həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasətin əsas istiqamətlərindən biri də əmək bazarının inkişafı və işçi qüvvəsindən səmərəli istifadə edilməsidir.

Ölkədə aparılan islahatlar iqtisadiyyatda əsaslı keyfiyyət dəyişikliklərinə səbəb olmuş, dinamik iqtisadi inkişaf təmin edilmişdir. Regionların iqtisadi inkişafının təmin edilməsi, əhalinin sosial rifahı və həyat səviyyəsinin daha da yüksəldilməsi, ölkə iqtisadiyyatının, xüsusilə qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir. Əhalinin məşğulluğunu təmin etmək məqsədilə yeni iş yerləri, müəssisələr, infrastruktur obyektləri və s. yaradılmışdır.

2023-cü ildə ölkədə işçi qüvvəsinin sayı 2010-cu illə müqayisədə 662,23 min nəfər artaraq 5249,7 min nəfər olmuş, onların da 4963,3 min nəfərini iqtisadiyyatda məşğul olanlar, 286,4 min nəfərini isə işsiz əhali təşkil edir. Son illər ölkə iqtisadiyyatında aparılan islahatlar nəticəsində əmək bazarında əhəmiyyətli dərəcədə müsbət dəyişikliklərə nail olunmuşdur. Belə ki, 2010-cu ildə dövlət sektorunda çalışanların xüsusi çəkisi iqtisadiyyatda məşğul olanların ümumi sayının 26,4 faizini təşkil edirdisə, 2023-cü i ildə bu göstərici 21,4 faizə enmiş, qeyri-dövlət sektorunda işləyənlərin sayı isə bu dövrdə 1,2 dəfə artmışdır. 2023-cü ildə istehsal sahələrində (kənd təsərrüfatı və balıqçılıq, sənaye, tikinti) 2554,4 min nəfər və ya iqtisadiyyatda məşğul olanların ümumi sayının 51,5 faizi qədər işçi çalışmış, xidmət sahəsində isə məşğul olanların sayı 2408,9 min nəfər olmuşdur ki, bu da məşğul əhalinin 48,5faizini təşkil etmişdir. 2023-cü ildə iqtisadiyyatda məşğul olan əhalinin ümumi sayından 1745,5 min nəfəri və yaxud 35,2 faizi muzdla işləyənlərin payına düşmüşdür. Muzdla işləyənlərin əksəriyyəti iri və orta müəssisələrdə əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmuşdur. 2010-2023-cü illər ərzində

Photo: IOM Azerbaijan

muzdla işləyənlərin orta aylıq nominal əməkhaqqı 2,8 dəfə artaraq 933,9 manat təşkil etmişdir. (Mənbə: https://www.stat.gov.az/source/labour/?lang=en)

Məşğulluq

Dövlət Məşğulluq Agentliyi aktiv məşğulluq tədbirlərinin təşkili, işsizlikdən sığorta vəsaitinin idarə edilməsi, işaxtaran və işsiz şəxslərin sosial müdafiəsi ilə bağlı tədbirlərin, "Məşğulluq haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə əməl olunmasına nəzarətin, habelə aidiyyəti dövlət orqanları (qurumları) ilə birlikdə əmək bazarının təhlili və qeyri-formal məşğulluğun aşkar edilməsi və qarşısının alınması ilə bağlı nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi, bununla bağlı maarifləndirmə, məlumatlandırma, təbliğat işinin təşkili sahəsində fəaliyyət göstərən publik hüquqi şəxsdir. Agentlik Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərir və rayon/şəhər məşğulluq mərkəzləri vasitəsilə məşğulluğa yardım fəaliyyəti göstərir.

İşsizliyin aradan qaldırılmasına dəstək/yardımlar

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Məşğulluq Agentliyi işsizliklə bağlı yardım göstərir. İşsiz statusu almış vətəndaşlar işsizliyin başlanmasından (şəhər, rayon məşğulluq mərkəzində işaxtaran kimi qeydiyyata alındığı gündən) əvvəlki 12 ay ərzində 26 təqvim həftəsindən az olmayan müddətdə haqqı ödənilən işə malik olduqda, onların işsizlik müavinəti axırıncı iş yerindəki son 12 ay üzrə hesablanmış orta aylıq əmək haqqının 70 faizi məbləğində müəyyən edilir. Həmçinin, işsizin himayəsində 18 yaşa çatmamış uşağı olduqda, işsizlik müavinətinin məbləği hər bir uşaq üçün müavinətin 10 faizi məbləğin, lakin 50 faizindən artıq olmamaq şərti ilə artırılır. Əgər ailədə hər iki valideynə işsizlik müavinəti müəyyən edilmişdirsə, hər uşaq üçün 10 faiz artım valideynlərdən birinə şamil edilir. Müavinət 12 aylıq dövr ərzində 26 təqvim həftəsi üçün nəzərdə tutulur. Əgər şəxs işsiz statusu aldıqdan 12 ay sonra hələ də münasib işlə təmin olunmayıbsa, onun təkrarən müavinət almaq hüququ vardır. Bu zaman həmin şəxsə müavinət minimum məbləğdə təyin olunur.

Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində məskunlaşaraq işləyən mütəxəssislərin ilkin maddi-məişət şəraitinin dəstəklənməsi məqsədilə onlara birdəfəlik müavinətin (600 manat) təyin olunmasına başlanıb. Birdəfəlik müavinət elektron sistem üzərindən proaktv qaydada, yəni həmin işçilərin müraciət etməsinə və sənəd təqdim olunmasına ehtiyac olmadan həyata keçirilir. Sosial müavinətin təyin olunması üçün şəxs müavinət almaq hüququ yarandıqdan sonra yaşayış yeri üzrə Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun struktur bölməsinə, "DOST" mərkəzinə və ya "Şəhid ailələri üzvlərinin, müharibə ilə əlaqədar xəsarət almış hərbi qulluqçuların və əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslərin müraciətləri üzrə vahid əlaqələndirmə mərkəzlərinə» müraciət edə bilər.

Qayıdan şəxslər üçün

Uyğunluq meyarı və tələblər: Aşağıdakı şəxslərin işsiz kimi qeydiyyata alınmasına icazə verilmir:

- 15 yaşdan kiçik uşaqlar.
- Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində əyani təhsil alan tələbələr.
- "Əmək pensiyaları haqqında" və ya "Sosial müavinətlər haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarına uyğun olaraq yaşa görə təqaüd və ya yaşa görə müavinət alan şəxslər.
- Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində göstərilən hallar istisna olmaqla, 6 (altı) ay müddətində göstərilən müddətdən öncə öz təşəbbüsü ilə göndəriş əsasında bağlanan əmək müqaviləsinə xitam verən şəxslər

Qeydiyyat proseduru: İşsiz və işaxtaran kimi məşğulluq mərkəzində qeydiyyata durmaq qaydası:

- Məşğulluq mərkəzlərində işsiz və ya işaxtaran şəxs kimi qeydiyyata durmaq mümkündür.
- Şəxslər elektron informasiya sistemində elektron ərizəni doldurduqdan sonra işaxtaran kimi qeydiyyata alınırlar.
- Şəxs işaxtaran kimi qeydiyyata alındığı zaman onun elektron informasiya sisteminə daxil etdiyi məlumatlar əsasında elektron qaydada fərdi məşğulluq vərəqi tərtib edilir.
- Şəxs işaxtaran kimi qeydiyyata alındığı gündən 5 (beş) iş günü ərzində ona münasib iş təklif olunmadığı və ya işəgötürən (işəgötürənlər) tərəfindən vakansiyaya qəbulundan imtina edildiyi halda, məşğulluq mərkəzi həmin şəxsin işsiz kimi qeydiyyata alınması haqqında qərar qəbul edir və bu barədə şəxsin fərdi məşğulluq vərəqində müvafiq qeyd aparır.
- İşaxtaran və işsiz şəxslər fərdi məşğulluq vərəqindən çıxarışı elektron informasiya sistemindən real vaxt rejimində əldə etmək hüququna malikdirlər.
- İşaxtaran və işsiz kimi qeydiyyata alınmış şəxslərin ixtisası, peşəsi, sağlamlıq imkanlarının məhdudluğu və yaşayış ünvanı üzrə məlumatlar dəyişdiyi halda onlar elektron informasiya sistemində bu barədə məlumatları yeniləməlidirlər.

Tələb olunan sənədlər:

- Şəxsiyyətini təsdiq edən sənəd. əmək kitabçası (yaxud onu əvəz edən sənəd).
- peşə və ya ixtisasını təsdiq edən sənəd (zəruri hallarda).

2 Əmək Bazarı və Məşğulluq

Əmək Məcəlləsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində işləyən mütəxəssislərə peşə, orta ixtisas və ali təhsil müəssisəsini bitirmiş və son 5 il ərzində azı 2 il əmək stajı olan, azad edilmiş ərazilərdə əmək müqaviləsi əsasında işləyən işçilər aiddir. (Mənbə: https://sosial.gov.az/)

Əlavə təhsil və peşə təhsili

Məşğulluq mərkəzlərində qeydiyyata alınmış işaxtaran və işsiz şəxslərin peşə hazırlığı məşğulluq mərkəzinin göndərişi ilə aşağıdakı hallarda həyata keçirilir:

Məşğulluq mərkəzlərində qeydiyyata alınmış işaxtaran və işsiz şəxslərin peşə hazırlığı məşğulluq mərkəzinin göndərişi ilə aşağıdakı hallarda həyata keçirilir:

- işaxtaran və işsiz şəxslər lazımi peşə və ya ixtisası olmadığına görə onun üçün münasib iş seçmək mümkün olmadıqda
- işaxtaran və işsiz şəxs əvvəlki peşə (ixtisas) üzrə işləmək qabiliyyətini itirdikdə

İşsiz şəxslərin peşə hazırlığı məşğulluq mərkəzi tərəfindən ödənişsiz təşkil olunur. İşaxtaran şəxslər peşə hazırlığına ödənişli əsaslarla cəlb olunurlar.

Peşə hazırlığının təşkili zamanı 3 ildən artıq müddətdə işləməyənlər və ya peşəsi (ixtisası) olmayanlar üstün hüquqa malikdirlər. İşsizlikdən sığorta ödənişi alan işsiz şəxs peşə hazırlığına cəlb olunduqda ona işsizlikdən sığorta ödənişi aldığı dövrdə təqaüd verilmir.

Photo: IOM Azerbaijan

Mənzil təminatı haqqında ümumi məlumat

Azərbaycanda iki növ mənzil təminatı üstünlük təşkil edir: tək ailəli fərdi ev və çox ailəli yaşayış evləri. Əlavə mənzil növlərinə yataqxanalar, kommunal mənzillər və bağ evləri daxildir. Azərbaycanda əmlak birinci və ya ikinci dərəcəli olaraq təsnif edilir. Birinci dərəcəli mənzillər 2001-ci ildən sonra, ikinci dərəcəli mənzillər isə Sovet dövründə tikilmişdir. Birinci dərəcəli mənzillərin qiymətləri ikinci dərəcəli mənzillərin bazar qiymətlərindən yüksəkdir. (Mərkəzdə yerləşən və populyar və tarixi yerlərdən piyada məsafədə yerləşən ikinci dərəcəli mənzillər istisna olmaqla).

Kirayə mənzillər üçün orta qiymətlər:
- Şəhərin mərkəzi ərazisində 2 otaqlı mənzil: Bakı - 300-350 € / Gəncə - 100-150 €
- Şəhərin mərkəzi ərazisindən kənar-da 2 otaqlı mənzil: Bakı - 150-200 € / Gəncə - 50-100 €
- Şəhərin mərkəzi ərazisində 4 otaqlı mənzil: Bakı - 600-650 € / Gəncə - 200-250 €
- Şəhərin mərkəzi ərazisindən kənarda 4 otaqlı mənzil: Bakı - 300-350 € / Gəncə - 150-200 €

Mənzillərin orta satış qiymətləri (1 m^2 üçün):
- Şəhərin mərkəzi ərazisində: Bakı - 1200-1400 € / Gəncə - 400-500 €
- Şəhərin mərkəzi ərazisindən kənarda: Bakı - 600-800 € / Gəncə - 200-300 €

Kommunal xidmətlərin qiymətləri aşağıdakı kimidir:
Su: 1 m^3 = 0.7 AZN (Bakı, Sumqayıt, Xırdalan şəhərləri və Abşeron rayonu üzrə) və 0.6 AZN (digər bölgələrdə).
Qaz: 1 kub metr = 0.12 AZN (illik istehlak həcminin 1200 m^3 -dək olan hissəsi üçün), 0.2 AZN (lik istehlak həcminin 1200 - 2500 m^3 olan hissəsi üçün), 0.25 AZN (illik istehlak həcminin 2500 m^3 -dən çox olan hissəsi üçün)

Elektrik: 1 kilovat-saat = 0.08 AZN (aylıq istehlak həcminin 200 kVts-a qədər olan hissəsi üçün), 0.09 AZN (aylıq istehlak həcminin 300 kVts-a qədər olan hissəsi üçün), 0.13 AZN (aylıq istehlak həcminin 300 kVts-dan çox olan hissəsi üçün).

Mənzil axtarışı

Mənzil tapmaqda xidmət göstərən bir sıra özəl şirkətlər var və xidmət haqları müxtəlifdir. Bundan əlavə, Azərbaycan və rus dillərində olan bir neçə əmlak veb saytları mövcuddur:

https://bina.az/
https://yeniemlak.az/
https://vipemlak.az/

Mənzil təminatı üzrə sosial yardım

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" 24.11.2016-cı il tarixli 1125 nömrəli Fərmanına əsasən Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyi əsasında Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyi publik hüquqi şəxsi yaradıldı. Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyinin fəaliyyətinin əsas məqsədi ölkə vətəndaşlarının yaşayış sahələrinə olan ehtiyacını ödəmək, onların mənzil-məişət şəraitini yaxşılaşdırmaq, müasir memarlıq üslubunda ekoloji və enerji səmərəliliyi tələblərinə cavab verən çoxmənzilli binaların tikilməsini təmin etmək, habelə bununla bağlı şəhərsalma və tikinti sahələrində dövlət idarəetməsini təkmilləşdirməkdir.

3 Mənzil Təminatı

Qayıdan şəxslər üçün

Uyğunluq meyarı və tələblər: Yaşı 35-dən çox olmayan gənc ailə üzvləri:
- şəhid ailəsinin üzvü (əri/arvadı, övladları).
- Azərbaycan Respublikasının Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı (özü, əri/arvadı, övladları).
- Milli Qəhrəman (özü, əri/arvadı, övladları).
- məcburi köçkün və ya ona bərabər tutulan şəxs.
- ən azı 3 il dövlət qulluğunda qulluq edən, o cümlədən dövlət qulluğunun xüsusi növündə xidmət keçən şəxs.
- ən azı 3 il dövlət ümumi təhsil müəssisəsində müəllim işləyən şəxs
- fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi olan şəxs.
- idman sahəsində xüsusi xidmətləri olan şəxs (fəxri bədən tərbiyəsi və idman xadimi, ölkə miqyaslı yarışların qalibi (I yer), beynəlxalq miqyaslı yarışların mükafatçısı (I, II və ya III yer).
- ən azı 5 il jurnalist işləyən və Media Reyestrinə daxil edilmiş şəxs.

Yaşından və ailə vəziyyətindən asılı olmayaraq digər şəxslər:
- ən azı 15 il dövlət qulluğunda qulluq edən, o cümlədən dövlət qulluğunun xüsusi növündə xidmət keçən şəxs.
- ən azı 3 il hərbi xidmətdə olan (müddətli həqiqi hərbi xidmətdə olan hərbi qulluqçulardan başqa), həmçinin ehtiyata və istefaya buraxılmış Azərbaycan Respublikasının hərbi qulluqçuları («Hərbi vəzifə hərbi xidmət haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 41.0.6-cı, 41.0.7-ci, 41.0.8-ci, 41.0.10-cu, 42.0.3-cü, 42.0.4-cü və 42.0.5-ci maddələrində nəzərdə tutulan hallarda ehtiyata və ya istefaya buraxılmış hərbi qulluqçular istisna olmaqla).
- ən azı 3 il daxili işlər orqanlarında xidmət keçən xüsusi rütbəsi olan şəxs.
- ən azı 3 il elmi vəzifədə işləyən elmi işçilər (müraciətləri qəbul edilən elmi işçilərin çalışdığı elmi müəssisə və təşkilatların siyahısı) http://mida.gov.az/mmc/?/az/rules/siyahi.
- ən azı 15 il dövlət ümumi təhsil müəssisəsində müəllim işləyən şəxs.
- ən azı 15 il jurnalist işləyən və Media Reyestrinə daxil edilmiş şəxs.

Qeydiyyat proseduru: Qeyd olunan şəxslər «Güzəştli mənzil» sistemi vasitəsilə müraciət edib qeydiyyatdan keçdikdən sonra mənzil seçə biləcəklər. «Güzəştli mənzil» elektron sistemi iki pilləlidir. İlkin mərhələdə ərizəçinin verdiyi məlumatlara əsasən təsdiqlənmiş kateqoriyaya aid olub-olmaması yoxlanılacaqdır. Müraciətə 5 iş günü ərzində baxılacaq və qeydiyyat barədə qərar veriləcəkdir. Növbəti mərhələdə, satışa çıxarılan mənzillər elan edildikdən sonra sosial mənzil almaq hüququ olan və sistemdə qeydiyyatdan keçmiş şəxs, otaqların və mərtəbələrin sayını göstərərək ünvana əsasən mənzili seçərək elektron sistem vasitəsilə mənzili əldə edə biləcəkdir. Qaydalara görə, yalnız layihə üzrə tikinti işlərinin 30 faizinin və ya daha çoxunun tamamlandığı binalardakı mənzillərin satışı elan edilə bilər. Elan satışın başlamasından ən azı 30 gün əvvəl verilməlidir.

Tələb olunan sənədlər:
https://mida.gov.az/elektron-xidmetler/gms

Ümumi məlumat

Sosial müavinətlər ayrı-ayrı kateqoriya şəxslərə sosial yardım göstərilməsi məqsədilə aylıq və ya birdəfəlik ödəmələr şəklində təyin edilir və ödənilir. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, Azərbaycan Respublikasının ərazisində daimi yaşayan vətəndaşlığı olmayan şəxslər və əcnəbilər bu Qanunla Azərbaycan Respublikası vətəndaşları üçün (dövlət qulluqçularına ömürlük müavinət istisna olmaqla) müəyyən edilmiş şərtlərlə və qaydada aylıq və birdəfəlik müavinət almaq hüququna malikdirlər.

Sosial müavinətlər:

- Hamiləlik və doğuma görə müavinət
- Uşağın anadan olmasına görə birdəfəlik müavinət.
- 1 yaşınadək uşağı olan aztəminatlı ailələrə müavinət.
- 3 yaşınadək uşağa qulluğa görə müavinət.
- Beşdən çox uşağı olan qadınlara müavinət.
- Yaşa görə müavinət.
- Əlilliyə görə müavinət.
- Sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək uşaqlara sosial müavinət
- Ailə başçısını itirməyə görə müavinət
- Şəhidin 16 yaşına (ümumtəhsil məktəblərində təhsil alanlar üçün 18 yaşına) çatmamış uşaqlarına aylıq müavinət.
- Müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının 16 yaşına (ümumtəhsil məktəblərində təhsil alanlar 18 yaşına) çatmamış uşaqlarına aylıq müavinət.
- Müharibə əlillərinin, 20 Yanvar hadisələri zamanı əlil olanların 16 yaşına (ümumtəhsil məktəblərində təhsil alanlar üçün 18 yaşına) çatmamış uşaqlarına aylıq müavinət.
- Valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların qəyyumlarına (himayəçilərinə) müavinət.
- Radiasiya qəzası nəticəsində zərərçəkmiş şəxslərə hər il müalicə üçün birdəfəlik müavinət.
- Dəfn üçün birdəfəlik müavinət.
- Cəza çəkməkdən azad edilmiş və sosial adaptasiyaya ehtiyacı olan şəxslərə birdəfəlik müavinət.
- Dövlət qulluqçularına ömürlük müavinət.
- Valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlara kommunal, nəqliyyat və digər xidmətlərə görə müavinət.
- Şəhid ailəsinin üzvlərinə kommunal, nəqliyyat və digər xidmətlərə görə müavinət.

Pensiya sistemi

Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına və Azərbaycan Respublikası ərazisində daimi yaşayan əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları ilə bərabər əsaslarla pensiya “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 3 fevral 2025-ci il tarixli Qanununa əsasən, əmək pensiyasının minimum məbləği 2025-ci il fevralın 1-dən 320 AZN məbləğində müəyyən olunmuşdur. 3 növ əmək pensiyaları mövcuddur:

- yaşlılıq əmək pensiyası.
- əlillik əmək pensiyası.
- ailə başçısını itirməyə görə əmək pensiyası.

Yaşlılıq əmək pensiyasından əlillik əmək pensiyasına keçid istisna olmaqla, əmək pensiyaçısı bir növ əmək pensiyasından digərinə keçmək hüququna malikdir. Yaşa və əlilliyə görə əmək pensiyaları baza hissəsi, sığorta hissəsi və yığım hissələrindən ibarətdir. Əmək pensiyasının sığorta hissəsi fərdi hesabın sığorta hissəsində qeyd olunan pensiya kapitalının gözlənilən pensiya dövrünün ay sayına nisbəti olaraq hesablanan məbləğdir. Əmək pensiyasının yığım (qənaət) hissəsi əmanət hesabına yığılan pensiya kapitalının gözlənilən pensiya ayının sayına nisbəti olaraq hesablanan məbləğdir. Ailə başçısını itirməyə görə əmək pensiyası yalnız sığorta hissəsindən ibarətdir. 1 iyul 2024-cü ildən 30 iyun 2025-ci ilə qədər kişilər üçün pensiya yaş həddi 65, qadınlar üçün isə 63 il 6 aydır. 1 iyul 2026-cı ilə qədər hər iki qrup üzrə yaş həddi 65 olacaqdır.

Həssas əhali qrupları

Ünvanlı dövlət sosial yardımı (ÜDSY) dövlət tərəfindən aztəminatlı ailələrə aylıq verilən pul yardımıdır. Sosial yardım dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyələşdirilir. Sosial yardım onu almaq üçün müraciət edilən ayın 1-dən etibarən 2 il müddətinə təyin olunur.

Aztəminatlı ailə sosial yardım almaq üçün təkrar müraciət etmək hüququna malikdir. Orta aylıq gəliri onlardan asılı

olmayan səbəblərdən hər bir ailə üzvü üçün ehtiyac meyarının məcmusundan (hazırda ehtiyac meyarının həddi 285 manat təşkil edir) aşağı olan aztəminatlı ailələr ÜDSY almaq hüququna malikdirlər. Aztəminatlı ailələr ehtiyac meyarının məcmusu ilə orta aylıq gəlirinin arasındakı fərq məbləğində ünvanlı dövlət sosial yardım alırlar.

Özünüməşğulluq

Aztəminatlı ailələrin sosial rifahını yüksəltmək məqsədilə sosial siyasət sahəsində özünüməşğulluq tədbirlərinə xüsusi yer ayrılır. Bu proqram çərçivəsində aztəminatlı ailələrə fərdi təsərrüfatlarının təməlini qoymaq və ya inkişaf etdirmək üçün dövlət vəsaiti hesabına ailəyə birbaşa natura şəklində mal, material və digər əmlakın verilməsi ilə (nağd vəsait olmamaq şərti ilə) dəstək göstərilir. Ailə təqdim etdiyi biznes-plana uyğun olaraq istehsal və ya xidmət avadanlıqları ilə təmin edilir. Özünüməşğulluq proqramı həmçinin alternativ sosial müdafiə tədbirləri ilə müqayisədə əhəmiyyətli üstünlükləri ilə fərqlənir. Belə ki, proqram eyni vaxta bir neçə makro məqsədlər istiqamətində paralel nəticələrin əldə edilməsinə imkan yaradır. Ümumilikdə isə özünüməşğulluq proqramının üstün tərəflərini aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

- Ailə büdcəsinin dayanıqlı gəlir mənbələri hesabına formalaşması.
- Mikro və kiçik sahibkarlığın inkişafı
- Yeni iş yerlərinin yaradılması və işsizlik səviyyəsinin azaldılması.
- İctimai vəsaitlərin (dövlət vəsaitləri) xərclənməsində səmərəliliyin artırılması.
- Yoxsulluq səviyyəsinin azaldılması
- İqtisadiyyatda inkluzivliyin gücləndirilməsi.

Özünüməşğulluq proqramında iştirak bir neçə mərhələdən ibarətdir. İlk növbədə, iştirak etmək üçün Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Məşğulluq Xidmətinin yerli orqanlarında (şəhər, rayon məşğulluq mərkəzlərində) qeydiyyatdan keçmək lazımdır. Nazirlik tərəfindən məşğulluq orqanlarında işsiz və işaxtaran kimi qeydiyyata alınmış və özünüməşğulluq fəaliyyətini qurmaq üçün potensial imkanlara malik şəxslər müəyyən olunur və biznesin təşkili ilə bağlı bir aylıq təlim kurslarına cəlb edilirlər. Beynəlxalq Əmək Təşkilatının baş təlimçisinin iştirakı ilə hazırlanmış təlimçilər tərəfindən keçirilən təlim kurslarında iştirakçılar biznes fəaliyyətinin təşkili ilə əlaqədar zəruri bilik və bacarıqlara yiyələnirlər. Kursları başa vuran və qiymətləndirmə zamanı biznes-planları uğurlu hesab edilən işsiz və işaxtaran şəxslərin seçdikləri iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə özünüməşğulluq fəaliyyətinin təşkili üçün onlar aktivlərlə təmin olunurlar. Bu aktivlər natura şəklində material, avadanlıq və digər əmlak formasında 1 (bir) il müddətinə müqavilə əsasında verilir. Müddətinə müqavilə əsasında verilir. Aktivlər verildikdən sonra da proqram iştirakçılarına biznesin idarə edilməsi və inkişafı ilə bağlı müvafiq məsləhətlərin verilməsi təmin edilir və özünüməşğulluq fəaliyyətinin 1 il ərzində monitorinqi aparılır. Müqavilə müddətinin sonunda həmin şəxsin fəaliyyəti təqdim edilmiş biznes-plana uyğun olduqda, verilmiş əmlak özünüməşğulluğa cəlb olunmuş şəxsin mülkiyyətinə verilir. (Mənbə: http://sosial.gov.az/)

Qayıdan şəxslər üçün

Uyğunluq meyarı və tələblər: Orta aylıq gəliri onlardan asılı olmayan səbəblərdən hər bir ailə üzvü üçün ehtiyac meyarının məcmusundan (hazırda ehtiyac meyarının həddi 285 manat təşkil edir) aşağı olan aztəminatlı ailələr ÜDSY almaq hüququna malikdirlər. Orta aylıq gəliri onlardan asılı olmayan səbəblər dedikdə aşağıdakı hallar nəzərdə tutulur:

- Şəxsin əlil olması.
- Şəxsin əmək pensiyaçısı olması.
- Şəxsin birinci qrup əlilə, 8 yaşına çatmamış uşağa və ya sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək uşağa qulluq etməsi.
- Şəxsin 23 yaşadək əyani təhsil alması.
- Şəxsin Dövlət Məşğulluq Xidmətinin yerli orqanında dövlət orqanının və ya hüquqi şəxsin ləğv edilməsi və ya işçilərin sayı və ya ştatların ixtisar edilməsi ilə əlaqədar işsiz kimi qeydə alınması.
- Şəxsin azadlıqdan məhrum edilməsi.

Qeydiyyat proseduru: Təmsilçi kompüter və ya mobil telefonlardan istifadə edərək, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin rəsmi internet səhifəsində (www.sosial.gov.az) yerləşdirilmiş VEMTAS pəncərəsinə və ya elektron hökumət portalında (www.e-gov.az) Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin xidmətləri siyahısında "Ünvanlı sosial yardımla bağlı müraciətin edilməsi" bölməsinə daxil olmaqla elektron qaydada Mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya sisteminin "Ünvanlı yardım" (VEMTAS) altsisteminə müraciət edir.

4 Sosial Rifah

Müraciət qeydiyyata alındıqdan sonra kompüterin ekranına VEMTAS tərəfindən bu barədə məlumat göndərilir. Bu tarix ailənin sosial yardımın alınması üçün müraciət etdiyi gün sayılır.

Tələb olunan sənədlər: Ailəni təmsil edən yetkinlik yaşına çatmış və əmək qabiliyyətli şəxs ÜDSY-nin alınması üçün müraciət edə bilər. Bunun üçün aşağıdakı sənədləri əldə etməlidir:

- Yaşayış yeri üzrə rayon (şəhər) icra hakimiyyəti başçısının inzibati ərazi dairəsi və sahə inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəliklərinin ailə tərkibi haqqında arayışı.
- Həmin arayışa əsasən notariat orqanı tərəfindən təsdiq edilən təmsilçilik barədə ərizə.

Photo: Unsplash 2016/ Danie Franco

Təhsil sistemi haqqında ümumi məlumat

2022/2023-cü tədris ilində ölkə üzrə ümumtəhsil məktəblərinin sayı 4431-dir. Bu məktəblərdən 3664-ü məktəb rayonlarının, 318-i Bakı şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin, 212-si Naxçıvan MR-in, 37-i De-institutlaşma və uşaqların müdafiəsi idarəsinin, 28-i özəl müəssisələrin, 28-i Nazirliyə tabe müəssisələrin, 12 məktəb isə digər qurumlara tabe müəssisələrin payına düşür. Ümumtəhsil məktəblərinin 83%-i rayonlarda yerləşir. Azərbaycan bölməsi üzrə 1,538.811 nəfər şagird, rus dili bölməsi üzrə 158,754 nəfər, gürcü dili bölməsi üzrə 1119 nəfər, ingilis dili bölməsi üzrə 9170 nəfər, fransız dili bölməsi üzrə 142, türk dili bölməsi üzrə isə 461 nəfər şagird təhsil alır. 2023-cü ildə ölkə üzrə 179 məktəbdənkənar təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərmişdir. Bu təhsil müəssisələrində 10202 qrup olmaqla 131807 nəfər iştirak etmişdir. Həmçinin bu müəssisələrdə 6867 nəfər ştat üzrə pedaqoji işçilər, dərnək rəhbərləri, bədii rəhbərlər və müşayiətçilər əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmuşdur. Respublika üzrə fəaliyyət göstərən 179 (onlardan 36-sı Naxçıvan MR-da fəaliyyət göstərir) məktəbdənkənar təhsil müəssisələrinin 67-si uşaq inkişaf mərkəzləri, 76-sı isə idman-şahmat məktəbləridir (mənbə: Elm və Təhsil Nazirliyi. İllik Hesabat 2022).

Azərbaycan Respublikasında aşağıdakı təhsil pillələri və səviyyələri mövcuddur:

I. Məktəbəqədər təhsil

Məktəblərdə təşkil olunmuş məktəbəhazırlıq qruplarına məktəbin yerləşdiyi ərazidə yaşayan və həmin ildə 5 yaşı tamam olan uşaqlar qəbul edilir. Yaşayış ərazisindəki məktəbdə məktəbəhazırlıq qrupu təşkil olunmadığı halda, uşaqlar digər məktəbdə yaradılan məktəbəhazırlıq qrupuna qəbul edilə bilər. Yalnız Bakı şəhərinin bir sıra ümumi təhsil müəssisələrində məktəbəhazırlıq qruplarına qəbul ərazi prinsipi əsasında aparılır. Digər rayon və şəhərlərdə ərazi prinsipi tətbiq olunmur. Qeydiyyat “mektebeqebul.edu.az” elektron sistemi vasitəsilə aparılır. Məcburi köçkün məktəblərindəki məktəbəhazırlıq qruplarına yalnız məcburi köçkün ailələrindən olan uşaqlar qəbul edilir.

II. Ümumi təhsil

Ümumi təhsil təhsilalanlara elmlərin ümumi əsaslarının öyrədilməsini, zəruri bilik, bacarıq və vərdişlərin aşılanmasını, onların həyata və əmək fəaliyyətinə hazırlanmasını təmin edən təhsil pilləsidir. Ümumi təhsil pilləsinin ümumi orta və tam orta səviyyələrini bitirən şəxslərə ümumi orta təhsil haqqında attestat və tam orta təhsil haqqında attestat verilir. Ümumi təhsili xüsusi nailiyyətlərlə başa vuran məzunlara fərqlənmə attestatı, yaxud xüsusi nümunəli attestat verilir. Ümumi təhsil haqqında dövlət sənədi – attestat növbəti səviyyədə və pillədə təhsili davam etdirmək və ya əmək fəaliyyətinə başlamaq üçün əsas sayılır.

Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsil aşağıdakı mərhələlərdən ibarətdir: ibtidai, ümumi orta və tam orta təhsil.

- 6 yaşından başlayan ibtidai təhsil
- İcbari olan ümumi orta təhsil (9 illik)
- Tam orta təhsil (11 illik)

III. Peşə təhsili

Peşə təhsili əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq ümumi orta təhsil bazasında müxtəlif peşə və ixtisaslar üzrə işçi

qüvvəsini yetişdirmək məqsədi ilə həyata keçirilir.

IV. Orta ixtisas təhsili

Orta ixtisas təhsili əsasən ali təhsil müəssisələrinin nəzdində olan kolleclərdə və müvafiq bölmələrdə həyata keçirilir və sub-bakalavr səviyyəsində peşə dərəcəsi verilməsi ilə başa çatır. Orta ixtisas təhsili proqramlarının əyani forma üzrə normativ təhsil müddəti ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunanlar üçün 3-4 il, tam orta təhsil bazasından qəbul olunanlar üçün isə 2-3 ildir (120-180 AKTS), qiyabi forma üzrə təhsil müddəti bir il artıqdır. Bu müddət ayrı-ayrı ixtisasların təhsil proqramları ilə müəyyənləşdirilir. Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları dövlət və qeyri-dövlət orta ixtisas təhsili müəssisələrində ödənişli və ödənişsiz təhsil almaq hüququna malikdirlər. Qeyri-dövlət təhsil müəssisələrində ödəniş haqqının miqdarı hər tədris ilində tədris müəssisəsinin Şurası tərəfindən müəyyən edilir. Orta ixtisas təhsili müəssisələrinə tələbə qəbulu vətəndaşların təhsil hüququnu tam təmin etməklə, müvafiq təhsil səviyyəsinə uyğun olan təhsil proqramlarını daha yaxşı mənimsəmiş qabiliyyətli və hazırlıqlı abituriyentlərin ixtisası və təhsil müəssisəsinin sərbəst seçimi əsasında müsabiqə yolu ilə həyata keçirilir.

V. Ali təhsil

Mütəxəssislərin və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrində üç səviyyədə həyata keçirilir:

- Bakalavriat (əsas (baza ali) tibb təhsili)
- Magistratura (rezidentura)
- Doktorantura (adyunktura)

Azərbaycan Respublikasında tam orta təhsili başa vuran hər bir şəxs ali təhsil ala bilər. Ölkənin 2005-ci ildə Bolonya prosesinə qoşulması və 2009-cu ildə “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun qəbul edilməsi ilə Azərbaycanin ali təhsil sisteminin məzmunu əhəmiyyətli dərəcədə yenilənmiş, Avropa Kredit Transfer Sisteminin (AKTS) tətbiqinə başlanılmış və ali təhsilin üç səviyyəsi (bakalavriat, magistratura və doktorantura) üzrə kadr hazırlığına başlanılmışdır. Ali təhsilin bakalavriat səviyyəsində təhsil müddəti 4-5 il təşkil edir və 240-300 AKTS kreditindən (tibb təhsilində 300-360 kreditdən) ibarətdir. Magistratura səviyyəsində təhsil müddəti 1,5-2 il təşkil edir və 90-120 AKTS kreditindən ibarətdir. Ali təhsilin üçüncü səviyyəsi olan doktoranturada təhsil fəlsəfə doktoru və elmlər doktoru proqramları üzrə həyata keçirilir. Fəlsəfə doktoru proqramı üzrə təhsil müddəti 3-4 il, elmlər doktoru proqramı üzrə təhsil müddəti 4-5 il təşkil edir.

Photo: Unsplash 2016/ Danie Franco

Xərclər, kreditlər və təqaüdlər

Dövlət hər bir vətəndaş üçün icbari ümumi orta təhsil hüququnu təmin edir. Dövlət təhsil müəssisələrinə qəbul olan hər bir şagird ödənişsiz ümumi təhsil almaq hüququndan istifadə edir. Qanunvericiliyinə uyğun olaraq, dövlət peşə-ixtisas təhsili və hər bir ali təhsil pilləsində birdəfəlik ödənişsiz təhsil almaq hüququnu müəyyənləşdirir. Azərbaycan Respublikası Dövlət İmtahan Mərkəzindən (DİM) qəbul imtahanının nəticəsinə əsasən yüksək nəticə göstərən tələbələr mövcud yerlərin sayından asılı olaraq dövlət ali təhsil müəssisələrində pulsuz təhsil almaq imkanına malikdirlər. Təhsil krediti ölkədə fəaliyyət göstərən bir çox bank tərəfindən 48 aya qədər ödəmə müddəti və 15-20% faiz dərəcəsi ilə verilir.

Təhsil Tələbə Krediti (TTK) Fondu 2021-ci il 17 iyun tarixində cənab Prezident İlham Əliyevin fərmanı ilə yaradıldı. Təhsil tələbə kreditlərinin verilməsi qaydası Nazirlər Kabinetinin 24 iyul 2021-ci il tarixli 226 nömrəli qərarı ilə təsdiq edildi. Təhsil tələbə kreditləri Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində normativ təhsil müddətində ödənişli və əyani təhsil alan Azərbaycan Respublikası vətəndaşı olan tələbələrə verilir.

Sosial TTK üzrə:

Aşağıdakı şərtlərdən biri ödənildikdə tələbə sosial TTK almaq hüququnu qazanır.

- Tələbə ünvanlı dövlət sosial yardım alan ailənin üzvü olduqda;
- Orqanizmin funksiyalarının 31-60 faiz pozulmasına görə (3-cü qrup) əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər;
- Ailə başçısını itirməyə görə əmək pensiyası alanlar;
- Ailə başçısını itirməyə görə sosial müavinət alanlar;
- Hər iki valideyni (tək valideyni olduqda isə həmin şəxs) və ya digər qanun nümayəndələri aşağıdakı kateqoriyaların hər hansı birinə aid olduqda:

*	Orqanizmin funksiyalarının 61-100 faiz pozulmasına görə (1 və ya 2-ci qrup) əlilliyi olan şəxslər;
*	İşsiz kimi qeydiyyatda olanlar;
*	Yaşa görə əmək pensiyaçıları;
*	Yaşa görə sosial müavinət alanlar;
*	Ailə başçısını itirməyə görə əmək pensiyası alanlar;
*	bir valideyni orqanizmin funksiyalarının 81-100 faiz pozulmasına görə əlilliyi müəyyən edilmiş, digər valideyni orqanizmin funksiyalarının 81-100 faiz pozulmasına görə və ya 18 yaşınadək əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslərə qulluq etdiyinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdünü alan şəxslər;
*	bir valideyni müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə, ömürlük azadlıqdan məhrum etmə və ya azadlığın məhdudlaşdırılması cəzasına məhkum edilmiş şəxslər.

Standart TTK üzrə:

Tələbə sosial TTK üçün uyğun olmadıqda standart TTK-ya uyğunluğu yoxlanılır. Aşağıdakı şərtlər yerinə yetirildikdə tələbə standart TTK almaq hüququnu qazanır.

- Birinci tədris ilinin ilk semestrində (yarımilində) oxuyan tələbələr üçün:

*	tələbə qəbulu imtahanında toplanan ümumi balın Fondun Himayəçilik Şurası tərəfindən müəyyən edilən minimal həddindən yuxarı olduqda:

»	Bakalavr səviyyəsi üçün 250-700; (xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisaslara daxil olan tələbələrə münasibətdə – 100 bal);
»	Magistratura səviyyəsi üçün 50-100; (xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisaslara daxil olan tələbələrə münasibətdə – 30 bal;
»	Subbakalavriat səviyyəsi üçün 110-300 bal aralığı;
»	Yüksək texniki peşə və texniki peşə təhsili səviyyəsi üçün attestata müvafiq fənlər üzrə yazılmış yekun qiymətlərin ədədi ortası 3;

- İlik təhsil haqqı xərcinin ən azı 20 faizini ödədikdə.

»	Digər semestrlər (yarımillər) üçün:

- Tələbənin ÜOMG-si aralıq qiymətləndirmə balı 71 bal və yuxarı olduqda;
- İllik təhsil haqqı xərcinin ən azı 20 faizini ödədikdə.

Müraciət sosial TTK-ya namizəd olduqda, kreditin rəsmiləşdirilməsi hissəsinə keçir. Müraciət standart TTK-ya namizəd olduqda tələbə standart TTK ilə razılaşdığını təsdiq etməli və ya sosial statusunun “yenidən yoxlanılma”sı istəyini göndərməlidir. “Yenidən yoxlama” seçildikdə sosial TTK üçün şərtlər sistem tərəfindən yenidən yoxlanılanılır və yoxlama nəticəsi həm müraciətin izlənməsi bölməsində öz əksini tapır, həm də tələbəyə status dəyişikliyi barədə SMS göndərilir. Sistem tələbələrin müraciətlərini təsdiq etdikdən sonra tələbəyə veriləcək TTK-nın məbləğini müəyyən edir. Semestr (yarımil) üçün kredtin məbləği hər tədris ili üçün ayrı-ayrı təhsil səviyyələri, ayrı-ayrı təhsil müəssisələri və ayrı-ayrı ixtisaslar üzrə tələbə qəbuluna dair Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq Sərəncamları ilə təsdiq edilmiş illik təhsil haqqının yarısı miqdarında müəyyən edilir.

TTK almaq hüququ olan tələbələrin siyahısı və rəsmiləşdiriləcək kredtin məbləği barədə məlumatlar sistemdə yerləşdirilir və tələbəyə müvafiq müvəkkil banka müraciət olunması barədə bildiriş göndərilir.

Xarici diplomların tanınması və təsdiqlənməsi

Xarici diplomlar Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiqlənir. Tanınma üçün təqdim olunan ali təhsil haqqında sənəd (diplom) və ona əlavə (transkript), bir qayda olaraq müvafiq qaydada leqallaşdırılmalıdır.

Tanınma üçün təqdim olunan, xarici ölkələrin müvafiq rəsmi strukturları tərəfindən verilmiş təhsil sənədləri (diplom və ona əlavə [transkript]) sənədi verən ölkənin səlahiyyətli qurumu tərəfindən “apostil” möhürü/sertifikatı ilə leqallaşdırılmalıdır. Apostil möhürü/sertifikatı sənədlərin əslinə vurulmalıdır.

Qayıdan şəxslər üçün

Uyğunluq meyarı və tələblər: Yoxdur

Qeydiyyat proseduru: Qayıdan şəxslər ilkin qeydiyyat və əlavə məlumat üçün etibarlı şəxsiyyət vəsiqələri ilə yerli dövlət məktəbinə müraciət etməlidirlər.

Tələb olunan sənədlər: Xarici diplomun təsdiqlənməsi üçün tələb olunan sənədlərin siyahısı:

Bakalavriat və Magistratura - https://apply.enic.edu.az/uploads/Instructions/Documents.pdf

Uşaq və körpələrin ümumi vəziyyəti

Son illərdə Azərbaycanda uşaqların vəziyyəti əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmışdır. Bunun səbəblərindən biri də ölkənin yoxsulluq səviyyəsinin kəskin azalmasına gətirən iqtisadi inkişafdır. 2001-ci ildə əhalinin demək olar ki, yarısı (% 49.6) yoxsulluq həddində yaşayarkən, 2013-cü ildə bu göstərici hər iyirmi nəfərdən yalnız biri (% 5) və daha az olmuşdur. Nəticədə, bu gün daha çox uşağın hüquqlarını həyata keçirmək üçün daha yaxşı imkanları var. Azərbaycanda uşaqların vəziyyəti və uşaq hüquqları ilə bağlı mühüm irəliləyişlərin bəzi müsbət nümunələri uşaq və ananın doğum zamanı ölüm hallarının azalması və daha az uşağın ailə qayğısından məhrum olub müəssisələrə yerləşdirilməsi faktlarıdır. Bundan əlavə, daha çox uşaq yoxsulluqdan xilas olmaq və xidmətlərdən istifadə etməyə kömək edən maddi yardımlar alır. (Mənbə: https://www.unicef.org/azerbaijan/reports/rights-children-and-why-they-matter)

Uşaqların rifahı və hüquqları ilə məşğul olan (qeyri-hökumət) dövlət orqanları

Azərbaycan BMT-nin Uşaq Hüquqları Konvensiyasını təsdiq edib və Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi ailə, qadın və uşaq problemləri ilə bağlı dövlət siyasətini həyata keçirən və tənzimləyən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

UNICEF Azərbaycanda, əsasən inteqrasiya olunmuş sosial xidmətlər, ədalət və uşaq hüquqlarının monitorinqi sahələrində dövlət uşaq müdafiəsi sistemlərini gücləndirməyə çalışır. Milli uşaq müdafiəsi sistemlərinə sosial rifah, təhsil və səhiyyə üçün həyati əhəmiyyət daşıyan təşkilatlar, həmçinin risk altındakı uşaqlarla məşğul olan hüquq-mühafizə orqanları və təşkilatlar daxildir. Güclü uşaq müdafiəsi sistemi uşaq və ailələrin tez-tez qarşılaşa biləcəkləri bir çox problemi həll edir.

Photo: IOM Azerbajan 2022

UNICEF daha ədalətli siyasət formalaşdırılmasını, proqramlaşdırılmasını və büdcələşdirilməsini dəstəkləmək üçün Azərbaycanda uşaqlara yönəlmiş məlumatların yaradılması və təhlilinə, çoxyönlü uşaq məhrumiyyətlərini ölçmək və izləmək üçün milli məlumat bazasının inkişafına dəstək verir. Bu fəaliyyət həm məlumatların toplanması və təhlili üçün texniki potensialın gücləndirilməsini, həm də hökumət adından xüsusi uşaq problemləri ilə bağlı araşdırma və tədqiqatların aparılmasını əhatə edir.

UNICEF hazırda Azərbaycandakı fəaliyyətini mərhələli şəkildə dayandırır və Bakı ofisinin yaxın aylarda bağlanması gözlənilir. Bununla belə, uşaqların rifahı naminə fəaliyyətini regional ofisi və baş qərargahı vasitəsilə davam etdirəcək

SOS Uşaq Kəndləri Azərbaycanda 2000-ci ildən bəri fəaliyyətdədir. Hazırda təşkilat Azərbaycanın iki şəhərində uşaqları, gəncləri və ailələri dəstəkləyir; 2006-cı ildə SOS Uşaq Kəndləri Bakının təxminən 400 kilometr qərbində Gəncədə və 2010-cu ildə Bakının şimalındakı Sumqayıtda işə başlamışdır. SOS Uşaq Kəndi Proqramı, valideyn himayəsindən məhrum olma riski olan uşaqları və ailələri hədəf alan müxtəlif xidmətlər və layihələri birləşdirir.

Proqramın əsas məqsədi:

- Valideyn himayəsindən məhrum olan və kimsəsiz uşaqların ailə mühitində böyüməsini və öz gələcəklərini qurmalarına kömək etmələrini təmin etmək
- Ailə daxilində uşaqlarla davamlı əlaqələr qurmaq, onların mədəni və dini ənənələrinə uyğun yaşamaları üçün şərait yaratmaq, maraqlarını və bacarıqlarını inkişaf etdirməyə kömək etmək
- Uşaqların gələcəkdə cəmiyyətin layiqli üzvü olmaq üçün ehtiyac duyduqları təhsil və təlim bacarıqlarına yiyələnmələrini təmin etmək

“SOS Uşaq Kəndləri – Azərbaycan” Assosiasiyası ictimai birliyi Bakı və Gəncə şəhərlərində Ailə əsaslı qayğı proqramını (SOS Uşaq Kəndləri), Gənclər Evi layihələrini, Bakı, Gəncə və Sumqayıt şəhərlərində Təhsil proqramlarını, Bakı və Gəncə şəhərlərində Günərzi Qayğı Mərkəzi və Gəncə şəhərində Qısa Müddətli Qayğı layihəsini həyata keçirir.

Qayıdan şəxslər üçün

Uyğunluq meyarı və tələblər: (SOS Uşaq Kəndlərinə uşaq qəbulu meyarları)

- Valideynlərini itirmiş uşaqlar.
- Valideynləri vəfat etmiş 8 yaşına qədər uşaqlar.
- Valideyn qayğısından məhrum olan uşaqlar.
- Valideynləri bilinməyən uşaqlar.
- Hər iki valideyni valideyinlik hüququdan məhrum olan uşaqlar.
- Hər iki valideyni itmiş və yaxud ölmüş kimi elan olunan uşaqlar.
- Valideyinləri əlil olan uşaqlar.
- Valideyinləri xəstə olan uşaqlar.
- Valideynləri övladlarına tərbiyə vermək hüququndan və bu hüquqları qorumaqdan imtina etmiş uşaqlar.

Tələb olunan sənədlər: Valideynlərindən biri vəfat etmiş, həbs olunmuş və ya itmiş, digər valideyni isə ruhi xəstə, I və ya II qrup əlil olan uşaqlar Rayon İcra Hakimiyyətinin rəsmi məktubu əsasında qəbul edilir.

Azərbaycan Uşaqlar Birliyi
Uşaq hüquqları və müdafiəsi
Tel : (+994 12) 511 34 09
E-poçt: kagazade@rambler.ru

SOS Uşaq Kəndi
Uşaq müdafiəsi
Ünvan: Nizami küçəsi 137, ev 22
Tel.: (+994 12) 498 82 98; (+994 55) 227 47 12
E-poçt: info@sosushaqkendleri.az

Təmiz Dünya Qadın İctimai Birliyi
Qadın və uşaqlara yardım
Ünvan: M. Əfəndiyev 7/15
Tel.: (+994 12) 497 10 58, (+994 12) 511 34 15, (+994 12) 511-34-15
E-poçt: tamizdunyasu@gmail.com

Təhsil Azərbaycan Gənclərinin İctimai Dəstək Assosiasiyası (EPSAYA)
Təhsil və gənclərə dəstək
Ünvan: Lənkaran ş., Cavanşir küç, ev 4q
Tel: (+ 994 51) 814 44 42
E-poçt: info@epsaya.az
Vebsayt: http://epsaya.az/

Azərbaycanda Miqrant və Məcburi Köçkünlərin Hüquqlarının Müdafiəsi İctimai Birliyi
Miqrantların hüquqlarının müdafiəsi
Ünvan: Bakı ş, S. Mirqasımov küç, ev 42, Tel.: (+994 12) 441 20 91 aijanfoundation.az

Azərbaycan Respublikasının Ştutqartdakı fəxri konsulu
Ünvan: Heilbronner Straße 154
70191 Ştutqart
Tel: +49 (0) 711 263 7712 0
Faks: +49 (0) 711 263 7712 9
E-poçt: info@honorarkonsulat-aserbaidschan.de

Beynəlxalq İslam Həmrəyliyi Təşkilatı
Həmrəylik, rifah və inkişaf
Tel .: (+994 12) 438 84 97/497 04 02

Beynəlxalq Valyuta Fondu
Maliyyə
Ünvan: Maliyyə Nazirliyi, Səməd Vurğun küç. 83
AZ 1022 Bakı
Tel .: (+994 12) 497 0188 -88 / -89
E-poçt: agadirli@imf.org
Vebsayt: http://www.imf.org/

Azərbaycan Respublikasının Almaniya Federativ Respublikasındakı Səfirliyi
Ünvan: Hubertusallee 43
14193 Berlin
Tel .: +49 (0) 30 219 161 3
E-poçt: berlin@mission.mfa.gov.az

Dünya Bankı
Maliyyə
Ünvan: Nizami küçəsi 90A, Landmark III, 5-ci mərtəbə, AZ1010 Bakı, Tel .: (+994 12) 492 19 41, E-poçt: azerbaijan@worldbank.org, Vebsayt: https://www.worldbank.org/az/country/azerbaijan

Avropa Birliyinin Azərbaycandakı nümayəndəliyi
Ünvan: 11-ci mərtəbə, Nizami küçəsi 90A. Landmark III, Bakı, Tel .: (+ 994-12) 497 20 63, E-poçt: Delegation-Azerbaijan@eeas.europa.eu, Vebsayt: http://eeas.europa.eu/delegations/azerbaijan/

Səfirliyin konsulluq şöbəsi
Tel .: +49 (0) 30 206 480 63
İş saatları: Bazar ertəsi, Çərşənbə və Cümə 09.00 - 12.00. Zəng saatları: Bazar ertəsi, Çərşənbə və Cümə 15.00 - 17.00;
Çərşənbə axşamı və Cümə axşamı 09.00 - 12.00.

Avropa Şurası
İnsan haqqları
Ünvan: Dəniz Plaza, Üzeyir Hacıbəyli küçəsi, 62
1010 Bakı
Tel .: (+994 12) 599 11 -62 / -63 / -64 / -65
E-poçt: fieldbaku@coe.int
Vebsayt: http://www.coe.int/

Asiya İnkişaf Bankı
Maliyyə
Ünvan: 45 A. Xaqani küçəsi, Landmark II bina, 4-cü mərtəbə, AZ1010 Bakı
Tel .: (+994 12) 437 34 77
E-poçt: adbazrm@abd.org
Vebsayt: https://www.adb.org/countries/azerbaijan/main

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı
Maliyyə
Ünvan: Nizami küçəsi 90A, Landmark III, 3-cü mərtəbə AZ1010 Bakı, Tel .: (+994 12) 497 10 14, E-poçt: AliyevaE@ebrd.com, Vebsayt: https://www.ebrd.com/azerbaijan.html

Beynəlxalq Əmək Təşkilatı
Ünvan: Dalğa Plaza, ofis 1008, Neftçilər prospekti, 24, 1095 Bakı, Tel .: (+994 12) 497 13 00
E-poçt: hamzayev@ilo.org
Vebsayt: https://www.ilo.org/europe/about-us/WCMS_358255/lang--en/index.htm#8

Qida və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı
Qida Ünvan: Azərbaycan Respublikası Qida Təhlükəsizliyi İnstitutu
Binəqədi rayonu, 8-ci yaşayış massivi, məhəllə 3123, Bakı
Tel .: (+994 12) 563 56 28
E-poçt: FAO-AZ@fao.org

Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyətləri
Humanitar yardım
Ünvan: S. Vurğun küç. 112, Bakı
Tel.: (+99412) 493 84 81
E-poçt: redcrescent@redcrescent.az - Vebsayt: https://eng.redcrescent.az/

Vətəndaşların Əmək Hüquqlarının Müdafiəsi Liqası
Əmək hüquqları üzrə maarifləndirmə
Ünvan: Ə.Hüseynov küç., 1061-ci məhəllə, Ev 7, mənzil 347
Tel.: (+994 12) 530-86-25
Vebsayt: http://labourrights-az.org/

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı
Səhiyyə
Ünvan: BMT 50 illik yubiley küçəsi AZ-1001 Bakı
Tel .: (+994 12) 498 98 88
E-poçt: whoaze@euro.who.int
Vebsayt: http://www.who.int/countries/aze/az/

TRACECA
Nəqliyyat və iqtisadiyyat
Ünvan: Lermontov küç. 68
AZ1066, Bakı
Tel.: (+994 12) 492 93 21
E-poçt: mircea.ciopraga@ps.traceca-org.org, Vebsayt: http://www.traceca-org.org/az/countries/azerbaijan/

Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı,
BMT-nin Miqrasiya Agentliyi
Ünvan: İbrahimpaşa Dadaşov küç. 31, AZ1069 Bakı, Azərbaycan, Tel .: (+994 12) 563 44 27/28/29 -E-poçt: iombaku@iom.int - və ya Mingəçevir ofisi
E-poçt: iommingachevir@iom.int

7 Əlaqə Və Faydalı Keçidlər

Dövlət Universitetləri:
Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti, ADA Universiteti, Azərbaycan Tibb Universiteti, Dövlət İdarəçilik Akademiyası (Azərbaycan), Azərbaycan Texniki Universiteti, Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası, Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası, Azərbaycan Dillər Universiteti, Bakı Musiqi Akademiyası, Bakı Slavyan Universiteti, Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti, Gəncə Dövlət Universiteti, Lənkəran Dövlət Universiteti, Mingəçevir Politexnik İnstitutu, Naxçıvan Dövlət Universiteti, Sumqayıt Dövlət Universiteti

Özəl Universitetlər:
Azərbaycan Universiteti, Bakı Avrasiya Universiteti, Xəzər Universiteti, Odlar Yurdu Universiteti, Bakı Mühəndislik Universiteti, Qərb Universiteti, Naxçıvan Özəl Universiteti

Məktəb və kolleclər:
Azərbaycan İncəsənət Akademiyasının nəzdində Azərbaycan Incəsənət Kollecləri; Bakı Texniki Kolleci; Bakı Neft-Enerji Kolleci; Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kolleci; Azərbaycan Maliyyə-İqtisad Kolleci; Bakı Qida Texnologiya Məktəbi; Bakı Dövlət Sosial İqtisad Kolleci; Bakı Kompüter Kolleci; Azərbaycan Milli Konservatoriyasının nəzdində Musiqi Kollecləri; Bakı Sənaye Pedaqoji Texniki Məktəbi; Ağdam Musiqi Texnik Məktəbi; Şamaxı Mədəniyyət və Təhsil Texniki Məktəbi; Şuşa Mədəniyyət və Təhsil Texniki Məktəbi; Şuşa Musiqi Texniki Məktəbi; Astara Pedaqoji Texniki Məktəbi; Ağdam Dövlət Sosial İqtisadiyyat Kollecİ; Göyçay Dövləti İdarəetmə və Texnologiya Kollecləri; Zaqatala Dövlət İdarəetmə və Texnologiya Universiteti; Bərdə Dövləti və Texnologiya Dövlət Kolleci; Qazaxıstan Dövlət Sosial İqtisad Kolleci; Tovuz Dövlət Sosial İqtisadiyyat Kollecİ; Naxçıvan Dövlət Texniki Kolleci; Sabirabad Dövlət Sosial İqtisadiyyat Kollecİ; Şamaxı Dövlət Sənaye və İqtisad Kolleci; Quba Dövlət Sosial İqtisadiyyat Kolleci; Bakı Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Kolleci; Azərbaycan Dəniz Texniki Məktəbi; Ağcabədi Pedaqoji Texniki Məktəbi; Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti nəzdində Tikinti Kolleci.

Aidiyyəti nazirliklərin və xidmətlərin əlaqə vasitələri:

- Daxili İşlər Nazirliyi: (+994 12) 102; (+994 12) 590 20 86; info@mia.gov.az
- Dövlət Miqrasiya Xidməti: (+994 12) 919; (+994 12) 565 61 18/19/20/21/22; info@migration.gov.az
- Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi: (+994 12) 168; (+994 12) 538 85 08; info@eco.gov.az
- Energetika Nazirliyi: (+994 12) 598 16 53/54/55; minenergy@minenergy.gov.az
- Ədliyyə Nazirliyi: (+994 12) 539 76 75; (+994 12) 510 10 01 / 537 05 54; contact@justice.gov.az
- Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi: (+994 12) 142; (+994 12) 596 50 34
- Gənclər və İdman Nazirliyi: (+994 12) 465 84 21; mys@mys.gov.az
- Xarici İşlər Nazirliyi: (+994 12) 596 90 00; katiblik@mfa.gov.az
- İnsan Alverinə Qarşı Mübarizə Baş İdarəsi: (+994 12) 590-90-28
- İqtisadiyyat Nazirliyi: (+994 12) 1952; office@economy.gov.az
- Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi: (+994 12) 1652; (+994 12) 498-08-44 / 498-89-14 / 498-66-18; web@agro.gov.az
- Fövqəladə Hallar Nazirliyi: (+994 12) 512 00 28 / 512 00 46 / 512 00 61; info@fhn.gov.az
- Maliyyə Nazirliyi: (+994 12) 526 13 02
- Mədəniyyət Nazirliyi: (+994 12) 147; (+994 12) 493 43 98 / 493 30 02 / 493 56 05; mct@mct.gov.az
- Müdafiə Nazirliyi: (+994 12) 912; (+994 12) 538 61 31; pressmd@mod.gov.az
- Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi: (+994 12) 1655; (+994 12) 498 58 38; mincom@mincom.gov.az
- Səhiyyə Nazirliyi: (+994 12) 9103; (+994 12) 493 06 95
- Elm və Təhsil Nazirliyi: (+994 12) 146; (+994 12) 496 06 47; office@edu.gov.az
- Müdafiə Sənayesi Nazirliyi: (+994 12) 539 24 53; info@mdi.gov.az

8 Könüllü Qayıdış Üçün Təlimat

Qayıdışdan öncə:

- **Sənədlər:** Almaniyada məktəblərdən alınmış diplomlar və digər müvafiq rəsmi sənədləri gətirin.
- **Doğum haqqında şəhadətnamə**: təyinat ölkəsində doğulmuş övladlarınızın doğum haqqında şəhadətnamələri üçün Azərbaycan Respublikası Səfirliyindən müvafiq apostil (leqallaşdırılma) əldə edin.
- **Nəqliyyat**: hava limanına gəliş və sonrakı səfərlər barədə məlumat alın. “Aero Ekspress” avtobusları 1-ci və 2-ci Terminallardan Bakı Dəmiryol Vağzalına (“28 May” m/s) səhər saat 06:00-dan gecə saat 23:15-dək 20 dəqiqəlik intervalla, gecə 23:15-06:00 saatlar arası isə hər 45 dəqiqə hərəkət edir. Hava limanından Bakı Dəmiryol Vağzalına gedərkən avtobus Suraxanı körpüsü və «Koroğlu» m/s-da dayanır. Hava limanından Bakı Dəmiryol Vağzalına gediş müddəti 30 dəqiqədir. Zəhmət olmasa nəzərə alın ki, avtobusların yola düşmə vaxtı hava şəraitindən və nəqliyyat sıxlığından asılı olaraq dəyişə bilər. Gediş haqqı 1.30 AZN-dir və minik zamanı “BakıKART” vasitəsilə ödənilir. (https://airport.az/az/transport/aero-express/from-airport/). Marşrutun son dayanacağı 28 may küçəsində yerləşən S. Vurğun parkıdır. Səfər təxminən 30-40 dəqiqə çəkir. Şəhər mərkəzindən hava limanına avtomobillə səyahət təxminən 30-40 dəqiqə çəkir. Bakıda taksilər bənövşəyi London avtomobilləridir. «London» taksi xidmətindən istifadə etmək üçün «Baku Taxi Company» nin 9000 əsinə zəng vurmaq kifayətdir.
- 24 saat xidmət göstərən digər taksi şirkətləri (994 12) 189 qısa nömrəsi ilə fəaliyyət göstərən “Motor Service” və *9933 qısa nömrəli “Salamtaksi” xidmətidir.
- Vaksinasiya: yerli xəstəxana/klinikalarda qeydiyyatdan keçmək üçün lazımlı olacaq peyvənd üçün sertifikatları əldə etmək.
- Mənzil təminatı: müvəqqəti məskunlaşmaq üçün yer tapın.

Qayıdışdan sonra:

- **Sənədlər**: sənədləri əldə etmək üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət Xidməti və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinə (ASAN) (http://www.asan.gov.az/) müraciət edin,
- **Pasport**: əgər müvəqqəti səyahət şəhadətnaməsi (yəni “laissez-passer”) ilə səyahət etmisinizsə və şəxsiyyət vəsiqəsi və ya pasportun etibarlılıq müddəti bitibsə, ASAN Xidmətə müraciət edin. Əks halda, gəldikdən sonra heç bir qeydiyyat zəruri deyil.
- **Tibbi qeydiyyat**: yaşayış yerinizə yaxın ərazidə dövlət xəstəxanası/poliklinikasında qeydiyyatınızı yoxlayın.
- **Sosial yardım**: tələblərə uyğun olduğu halda, hökumət tərəfindən aztəminatlı ailələrə ünvanlı sosial yardım göstərilir.
- **Məşğulluq:** Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Məşğulluq Agentliyinə peşə hazırlığı üçün və iş tapmaqməqsədilə müraciət edin.
- **Mənzil təminatı:** mənzil və iş axtarışında yardım edə biləcək xidmətlərə müraciət edin.
- **Təhsil**: bağça, məktəb və digər təhsil müəssisələrinə müraciət edin.

8 Könüllü Qayıdış Üçün Təlimat

Əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin Azərbaycan Respublikası ərazisində müvəqqəti və daimi yaşaması

Müvəqqəti yaşama

- Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti yaşamaq istəyən əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər bunun üçün müvafiq icazə almalıdırlar. Əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti yaşamaq üçün icazə (icazə vəsiqəsi) Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən verilir. Əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti yaşamaq üçün icazə verilməsi ilə bağlı müraciətlərinə "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən ödədiyi dövlət rüsumunun məbləğinə müvafiq olaraq həmin qanunda nəzərdə tutulmuş müddətdə baxılır. Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti yaşamaq üçün icazə, ərizəçinin müraciətində göstərilən, lakin 1 ildən artıq olmayan müddətə verilir və müvafiq əsas olduqda, hər dəfə 2 ildən çox olmayan müddətə uzadıla bilər.
- Daimi yaşama
- Müvafiq icazə əsasında son 2 il ərzində fasiləsiz olaraq Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti yaşayan əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər Azərbaycan Respublikasının ərazisində daimi yaşamaq icazəsi almaq üçün vəsatət verə bilərlər.
- Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti yaşama müddəti o halda fasiləsiz hesab edilir ki, şəxs 180 gün ərzində 90 gündən çox müddətdə Azərbaycan Respublikasının ərazisindən kənarda olmasın. Azərbaycan Respublikasında daimi yaşamaq üçün icazə 5 il müddətinə verilir. Bu müddətin bitməsinə azı 3 ay qalmış əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin müraciətinə əsasən daimi yaşamaq üçün verilmiş icazə yenidən 5 il müddətinə uzadıla bilər. Uzadılmaların sayı məhdudlaşdırılmır. Mənbə: https://migration.gov.az/az/page/73

9 Virtual Məsləhətləşmə

Azərbaycanda miqrantlara dəstək

Virtual Məsləhətləşmə layihəsi, Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının (BMqT) Almaniyadakı nümayəndəliyi tərəfindən həyata keçirilir. Almaniyada yaşayan və geri dönməyi düşünən miqrantlara Azərbaycandakı BMqT əməkdaşları tərəfindən geri qayıdış və reinteqrasiya üzrə məsləhət xidmətləri təklif edilir. Yerli BMqT əməkdaşları ilə Azərbaycan və İngilis dillərində onlayn mesajlaşma proqramları vasitəsilə əlaqə saxlamaq mümkündür.

Bu xidmətin məqsədi miqrantların geri qayıdışını ləyaqətlə təmin etmək; onlara müxtəlif geri qayıdış və reinteqrasiya seçimləri və dəstək proqramları haqqında məlumat verməkdir.

BMqT Azərbaycanda Şükran, Aydan və Nailə ilə əlaqə saxlayın

WhatsApp: +994 502 252 292

(Cümə axşamı və Cümə 13:00-15:00 CET)